

kritika_indiana jones a... __procházka americkým filmem 50. let

__Pocit, že série o Indianu Jonesovi tvoří jeden kontinuální celek, je iluze daná opakováním a rozvíjením povrchových podobností typu kostýmu hlavního hrdiny (klobouk, bič) a jeho strachu z hadů. Každý ze tří dosavadních filmů přitom nabízel dosti jiného hrdinu, pastišově přepracovával jiné žánry a vycházel z jiného kulturního kontextu. *Indiana Jones a království křišťálové lebky* však nejenže jde v encyklopedičnosti filmových postupů mnohem dál než předchozí díly a uzavírá postupné sociální zařazování žánrového hrdiny, ale Jones získává i narativní paměť a vzpomíná na události z minula. Film navíc poprvé čerpá z moderních západních mýtů a s přesunem děje do 50. let činí významovým centrem tehdejší americkou společnost. Respektive její zobrazení v doběvé hollywoodské kinematografii, protože Indy vždycky vyprávěl zejména o jiných filmech a jiných příbězích.

__Čtvrtý Indiana Jones se nemohl odklonit od stylu předchozí trilogie, protože ta žádný homogenní styl neměla a pocit jednoty vznikl spíše na základě fanouškovské recepce. Zatímco první dva filmy vycházely z brakové koncepce (každý z jiný), třetí s brakem nijak nepracoval, hrdinu zbavil negativních rysů (ani ty ale nebyly v *Dobyvatelích* a *Chrám* identické) a „škvárové“ skokové vyprávění nahradil maximálně motivovanou a hladkou narácí. Paradoxně právě *Křižová výprava* se pro nastupující generaci diváků spojila s konceptem „dobrodružný film à la Indiana Jones“, což jejím příslušníkům znesnadňuje přijetí *Křišťálové lebky*, která se konceptně vrací někde mezi *Dobyvatele* a *Chrám*. Skokové vyprávění, změny v rytmu, střídaní žánrových i stylistických zdrojů... a brak.

__Padesátá léta znamenala pro americkou kinematografii řadu změn. Jako materiálová norma se ustavil Technicolor, zvýraznilo se svícení, dominovaly syté barvy, prohloubil se rozdíl mezi áčkovými a béčkovými filmy a objevila se řada velmi konkrétních témat: komunismus, mimozemšťané, revoltující mladá generace, maloměstská kultura, hrozba jaderné války. *Křišťálová lebka* tato pole velmi precizně přibližuje, přičemž stylisticky imituje konvence 50. let, přebírá některé konvence 80. let (ze kterých Indiana Jones vzešel) a různorodost spájí prostředky současné „zesílené kontinuity“ (tedy zintenzivnění neviditelnosti stylu). Pokročilejší věk hrdiny (a další zintenzivnění neviditelnosti stylu). Pokročilejší věk hrdiny (a další zintenzivnění neviditelnosti stylu). Pokročilejší věk hrdiny (a další zintenzivnění neviditelnosti stylu).

__Celý film má velmi syté barvy a postavy jsou jakoby vyřezávány z prostoru, čehož se dosahuje výrazným svícením ve stylu technicolorových filmů (kolem postav zůstává lehký světelný opar) a používáním specifických objektivů. Tato kombinace je nejvýraznější u otevřené stylistické syntézy 50. a 80. let během honičky na džípěch v džungli: syté zbarvené a výrazně zaostřené postavy spolu bojují na autech, zatímco džungle v pozadí je rozostřená. Naopak nejčistší pastiš technicolorového stylu 50. let vidíme ve scéně v pouštním městečku, ve kterém barevné kombinace dokonale

odpovídají požadavkům „color control“ z Technicoloru, dohlížejících na maximální demonstraci barevných možností materiálů.

__Na opačném konci „jonesovské“ analýzy dobové produkce pak stojí výrazně monochromaticky (tj. maximálně do „černobíla“) stylizovaná sekvence na hřbitově. Svícení je nemotivované, fragmentarizuje prostor a scéna je zejména v první fázi snímána hlavně v celcích. Hrdinové i monstra jsou v jednom rámu rozdělení plány akce v hloubce pole, ne stříhy. To je přirozené z pohledu dnešních častých stříhů nerytmické a prostor působí uměle kulisově, na což pak volně naváže sekvence v podzemí, kde film svítí minimálně, vyřezává tváře ze tmy a zároveň odkazuje i na vlastní sérii (úvodní sekvenci *Dobyvatelů* a podzemní scény v *Chrám*). Naopak zcela současně zesílí organizaci postav v prostoru do centralizovaných trojúhelníků.

__Hrdina je i přes dobu příběhu a styl filmu pořád ukotvený zejména ve 30. letech a se světem 50. let je spíše konfrontován. A to buď skrze druhou hlavní postavu Mutta (Rafana) Williamse jako rebelujícího mladíka, anebo skrze skoro ikonické dobové momenty. Probíhá městečkem z melodramat 50. let, zpovzdálí pozoruje atomový výbuch, způsobí rvačku mezi angažovanými mladými v baru, je vyhozen z fakulty za podezření z komunistického smýšlení nebo se stane svědkem odlétajícího UFO. Občas hrdě kouká na svého mladého nástupce, jenž je na rozdíl od něj součástí světa, který on jako kdyby jen nepřímo sledoval. Plně zapojen je Indy až od momentu setkání s životní láskou – Marion z *Dobyvatelů*. Jejich lehce stařecký milostný vztah dává vzpomenu na nejlepší části *Africké královny* („Yes, dear“).

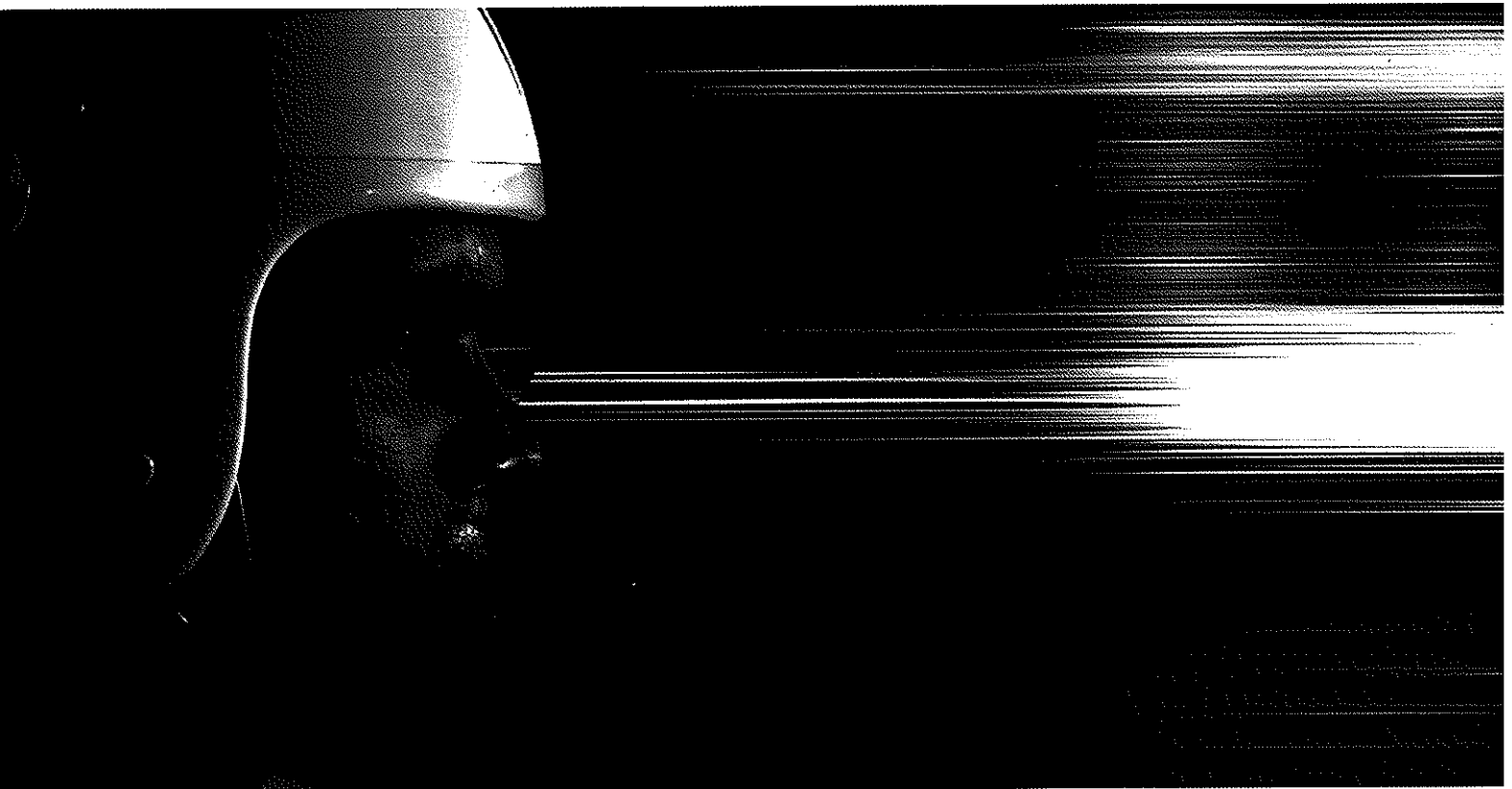
__Jones je zároveň hrdina i mýtus hrdiny, který má velmi konkrétní minulost (jejíž – nám navzdý odepřenou – válečnou část nám částečně zprostředkovávají okolní postavy), ale přítomnost ho od vyhození z fakulty do setkání s Marion moc netrápí (a asi ani nebaví). Tak trochu se charakterově stává svým otcem, ale zároveň pobaveně pozoruje aktivního Mutta, kterého jeho dráha teprve čeká. Vzrušit ho dokážou hlavně vědomosti, což má společné s hlavní ruskou „záporačkou“ Spalkovou s třemi Leninovými řady, s níž se polí intelektuálního blbnutí ochotně spolupracuje. Nejčernější je vědět... Na tom se nakonec shodnou všichni. Ostatně i čtvrtá „jonesovka“, encyklopedická procházka americkou kinematografií – o níž a hrdinovi ale musíte hodně vědět, abyste docenili všechny radosti, které poskytuje.

radomír d. kokeš

Indiana Jones a království křišťálové lebky (Indiana Jones and the Kingdom of the Crystal Skull, USA 2008)

režie: Steven Spielberg, scénář: George Lucas, David Koepp, kamera: Janusz Kaminski, stříh: Michael Kahn, hudba: John Williams, hrají: Harrison Ford, Shia LaBeouf, Karen Allenová, Cate Blanchettová, John Hurt ad.

124 minut, distribuce: Bontonfilm, premiéra v ČR: 22. 5. 2008

téma_ **filmové herectví, elfriede jelineková o peterovi lorrem**
glosy_ **3x cannes 2008, udine 2008, oberhausen 2008, anifest 2008...**
fenomén_ **wet dream film festival, současný tanec a film**
rozhovor_ **isild le besco, werner nekes zoom_2x speed racer, až na krev**
kritiky_ **el orfanato; indiana jones a království křišťálové lebky, indické nokturno,**
stalo se, **u mě dobrý, kuličky, františek je děvkař, máj, street kings...**